

Psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering – fagenes implementering i ny programplan

RAPPORTEN ER SKREVET AV:
NILS MORTEN L. LARSEN

Innhold

Innledning.....	2
Psykologi.....	3
Gammel fagplan frem til 2019	3
Ny programplan fra 2019	3
Kommunikasjon og konflikthåndtering.....	4
Gammel fagplan frem til 2019	4
Ny programplan fra 2019	5
Fra små til store emner – konsekvenser for undervisningen?	6
B1 – Operativt politiarbeid.....	6
B2 – Politipatruljen, og Kommunikasjon, samfunn og etikk (KSE)	8
B3 – Operativt politiarbeid.....	8
Eksempler på øvelser.....	10
Lærere og samarbeid på tvers av studiestedene.....	14
Oppsummering	15
Litteraturliste	16

Innledning

Jeg vil innlede denne rapporten med å stille følgende spørsmål: Hvordan har det gått med fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering i den nye programplanen?

I de siste årene har politiutdanningen endret seg fra å bestå av mange enkeltfag, til få emner. I boka *Kunnskap for et tryggere samfunn? Norsk politiutdanning 1920-2020*, beskriver Jon Strype og Joshua Phelps hvordan psykologifaget først kom på timeplanen som eget fag i 1961 (se. 449). Etter den tid, slik det tydelig kommer frem i kapittelet, har psykologifaget stadig vært i utvikling. I dag er faget, i likhet med kommunikasjon og konflikthåndtering, innlemmet i større emner.

I denne rapporten vil jeg beskrive hvordan fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering, har utviklet seg de siste årene i emnet Operativt politiarbeid. Faget psykologi er også representert i Etterforsknings-emnet og Politipatruljen i B2. I tillegg har studentene i B2-emnet Kommunikasjon, samfunn og etikk (KSE), temaer som berører både kommunikasjon og psykologi.

Psykologi

Gammel fagplan frem til 2019

I fagplanen for studieåret 2012/13, er psykologien et eget emne innenfor såkalte operative disipliner på B1 (Politihøgskolen, 2012, s. 34). Emnet har 4 studiepoeng og består av en skriftlig skoleeksamen som avsluttes til jul. Emnet omhandler menneskelige prosesser og individual- og sosialpsykologiske perspektiver som er relevante for operativt politiarbeid. Temaene som det spesielt retter søkelyset mot er stress, sosialpsykologi og psykiske lidelser. Pensumlitteraturen er hovedsakelig knyttet til tekster som ikke direkte er relatert til politiet. Men innholdet anses likevel som relevant. Tekstene inngår i et kompendium og er hentet fra diverse eksterne bøker (eller artikler) innenfor psykologi-feltet.

I fagplanen 2013/14 (Politihøgskolen, 2013, 34) skjer det ingen større endring knyttet til innholdet i emnet, men litteraturen blir mer politirelevant. I 2013 utgir Risan og Skoglund boka *Psykologi i operativ tjeneste*. Boka består av i alt to hoveddeler. Den første delen omfatter temaet *stress* med fokus på *stressreaksjoner* og *stressorer*. Den andre delen omfatter *psykiske lidelser* som berører ulike lidelser man anser som relevante for politiet å kjenne til. Boka berører dermed temaer som knyttes til fagplanens innhold og erstatter den eksterne litteraturen innenfor de samme temaene. Litteraturen i kompendiet som omhandler sosialpsykologien, blir fortsatt brukt som pensum. På dette tidspunktet har ikke B3 et eget emne som heter psykologi innenfor operative disipliner.

I perioden 2016-2019 reduseres eksamenstiden i emnet fra tre til to timer på B1. Men temaene er fortsatt de samme. I 2017 blir en ny bok publisert av ansatte ved Politihøgskolen. Denne heter *Kommunikasjon og konflikthåndteringen i operativt politiarbeid – sosialpsykologiske perspektiver*. Redaktørene er Phelps, Larsen og Singh (2017), og boka består av ulike kapitler med forskjellige forfattere. Deler av boka blir i første omgang et prøvemanus og pensum i psykologiemnet i studieåret 2017/18. I neste studieår (2018/19) blir prøvemanuset erstattet av boka. Samme år dekkes altså alle læringsutbyttebeskrivelsene på B1 av pensumbøker skrevet av ansatte (eller tidligere ansatte) ved Politihøgskolen. På det tidspunktet har emnet to pensumbøker, begge skrevet for og til politistudenten.

Ny programplan fra 2019

I 2019 skjer det en endring i politiutdanningen. Utdanningen deles nå inn i fire kunnskapsområder (Justis- og beredskapsdepartementet, 2018, s. 5). Disse er *Etterforskning*, *Politi og samfunn*, *Forebyggende* og *Operativt politiarbeid og beredskap*. Psykologien tilhører nå førstnevnte og sistnevnte. Men emnene har flere studiepoeng enn tidligere. For eksempel består Operativt politiarbeid på B1 av i alt 16,5 studiepoeng, mens samme emnet på B3 har 11,5 studiepoeng. Emnene består av en rekke fag som tidligere var enkeltemner, og kan synes å ha en mer flerfaglig tilnærming enn det tilfellet var i den gamle fagplanen.

Til tross for sammenslåingen av flere fag, er fortsatt noen av læringsutbyttebeskrivelsene psykologirelevante. Temaer som *psykisk helse (deriblant psykiske lidelser)*, *sosialpsykologi* og

stress overføres fra den gamle fagplanen til den nye programplanen, med noen justeringer av formuleringene. På B3 blir sosialpsykologien innlemmet, men med et større fokus på sosial interaksjon, mens sosial kognisjon vektlegges primært på B1. Psykologien blir derfor også en del av B3-året. Men hva med faget kommunikasjon og konflikthåndtering? Hvordan utvikler dette faget seg?

Kommunikasjon og konflikthåndtering

Gammel fagplan frem til 2019

I fagplanen fra 2014-2017 er KKH (Kommunikasjon og konflikthåndtering) representert både på B1 og B3. På dette tidspunktet ligger emnet innunder Orden og beredskap. På B1 har emnet 2 studiepoeng, mens på B3 har det 4 studiepoeng. Vurderingsformen er muntlig eksamen. På B1 skal studentene besvare KKH-spørsmål i tillegg til spørsmål fra både ordensjuss og ordenstjeneste. På B3 kommer studentene enten opp i ordenstjeneste og ordensjuss, eller KKH. Spørsmålene som studenten får, er primært spisset mot temaer man betrakter som typisk KKH-relevante. Det er enkeltfaget som er i sentrum. Selv om kommisjonene består av sensorer med ulike fagbakgrunn, er det fagets egenart og innhold det eksamineres i.

På B1 i KKH-emnet legger fagplanen opp til at studentene skal kommunisere på et grunnleggende nivå (Politihøgskolen, 2014, s. 27). I tillegg skal de også ha kunnskap om hva som hemmer og fremmer konflikter. På B3 skal studentene blant annet ha kunnskap om kommunikasjons- og konfliktprosesser, samt det psykologiske som kan virke på situasjonsvurdering og beslutningstaking i operative situasjoner (Politihøgskolen, 2014, s. 63).

Når det gjelder ferdigheter, skal studentene etter endt utdanning kunne kommunisere hensiktsmessig med personer med ulike forutsetninger, behov og fra ulike kulturer. I denne beskrivelsen kan man tenke seg at psykiske lidelser inkluderes. I tillegg står det også noe om at studenten skal anvende og begrunne ulike strategier for å forebygge og dempe konflikter. Med andre ord, fokuseres det på konflikthåndtering både i B1 og B3.

I fagplanen 2015-2018 (Politihøgskolen, 2015) og fagplanen 2016-2019 (Politihøgskolen, 2016) skjer det ingen større endringer i emnet KKH, verken på B1 eller B3. Læringsutbyttebeskrivelsene er tilnærmet uendret, det samme gjelder eksamensformen. Men i den nye programplanen blir det flere vesentlige endringer. Det gjelder både på B1 og B3. I de neste avsnittene vil jeg utdype disse endringene nærmere.

Ny programplan fra 2019

I det nye emnet som starter opp fra høsten 2019, blir KKH i likhet med psykologifaget, slått sammen med flere fag. Dette skjer både på B1 og B3. I tillegg utvikles et nytt B2-emne som blir hetende *Kommunikasjon, samfunn og etikk (KSE)*. På B2 i emnet *Politipatruljen* får også kommunikasjonen en viktig betydning i GAPA-testen. Det er liten tvil om at KKH har funnet sin plass i den nye ramme- og programplanen.

På B1 utvikles nye læringsutbyttebeskrivelser som direkte angår kommunikasjon. Eksempler på slike, er: *forstå kommunikasjonsteori og hvordan konflikter oppstår og håndteres i operativt politiarbeid, og kan bruke ulike kommunikasjonsteknikker i møte med publikum* (Politihøgskolen, 2019, s. 14). Læringsutbyttebeskrivelsene er riktignok færre sammenlignet med perioden da den gamle fagplanen eksisterte, men likevel har KKH fått innpass i det nye emnet. Det utvikles også konkretiseringer parallelt, for å tydeliggjøre hva man legger i læringsutbyttebeskrivelsene.

På B3 gjøres det også endringer når det gjelder læringsutbyttebeskrivelser. Her skal studentene *vurdere hvordan kommunikasjon påvirker oppdragsløsning, kunne kommunisere hensiktsmessig med personer med ulike forutsetninger og behov, og fra ulike kulturer, og kunne anvende og vurdere kommunikasjons- og konflikthåndteringsstrategier for å løse konflikter med ulik alvorlighetsgrad* (Politihøgskolen, 2019, s. 33). Noen av læringsutbyttebeskrivelsene blir, slik man også så ved psykologi-faget, overført fra den gamle fagplanen.

Som nevnt tidligere, ble boka *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid – sosialpsykologiske perspektiver*, utgitt i 2017. I det nye operative emnet benyttes boka på alle tre studieårene. Det medfører at ord og begreper som studentene blir presentert for i B1, videreføres både på andre- og tredjeåret. Ett eksempel på det er den fullstendige dialogiske modellen. Modellen gjennomgås første gang i B1. På B2 kommer studentene i kontakt med modellen i emnet KSE. På B3 blir den trukket inn i undervisningen, men primært brukt i en praktisk sammenheng og kontekst.

Men hvordan går det med emnene i undervisningssammenheng i den nye programplanen? I de neste kapitlene vil dette temaet gjøres rede for.

Fra små til store emner – konsekvenser for undervisningen?

I ethvert emne skal det utarbeides læringsutbyttebeskrivelser (LUB) for å imøtekomme kravene i kvalifikasjonsrammeverket. Når det lages leksjoner, er det altså LUB'en som er det styrende dokumentet og det studentene skal lære noe om. En LUB kan i flere tilfeller fremstå vid og generell, noe som kan åpne for forskjellige tolkninger fra både lærere og studenter. For å unngå dette, kan det utarbeides såkalte konkretiseringer for å spesifisere ytterligere hva man legger i en LUB. I noen tilfeller er det tilstrekkelig med korte og få konkretiseringer, andre ganger trengs det flere. Dette arbeidet lå også til grunn for ny programplan.

Underveis i et studieår gis det åpning for å endre konkretiseringene. I praksis kan konkretiseringene endres før et nytt studieår starter, hvis man anser det som faglig nødvendig og forsvarlig. På B3 har det blitt utarbeidet et dokument som beskriver denne prosessen nærmere, skrevet av de ansvarlige emnekontaktene Annett Bugge og undertegnede (Nils Morten L. Larsen) (Larsen & Bugge, 2022).

For at fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering skal bli hensyntatt i undervisningen, bør disse på en eller annen måte komme til uttrykk i en LUB. I den nye programplanen er dette også tilfelle, slik jeg har beskrevet tidligere i rapporten. Men i flere tilfeller vil leksjonene i dette nye emnet være flerfaglige. Det medfører at én leksjon kan inneha mer enn én LUB. Det vil kreve at flere lærere med ulik fagbakgrunn samarbeider om leksjonen. For eksempel kan fag som psykologi, KKH, juss, polititaktikk, førstehjelp etc. alle være relevante å ha med inn i en og samme øvelse.

Denne muligheten som beskrives over, med fokus på flerfagligheten, var noe begrenset i den gamle fagplanen, slik jeg ser det. Grunnen til dette kan blant annet handle om at emnene den gangen var små og levde et mer atskilt liv, uavhengig av hverandre. I de neste avsnittene skal jeg gi eksempler på hvordan denne flerfagligheten kan komme til uttrykk i den nye programplanen, med spesielt fokus på de operative emnene og fagene som denne rapporten omhandler.

B1 – Operativt politiarbeid

I den nye programplanen klarte man å beholde flere av de sentrale begrepene og teorier fra gammel fagplan, i fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering. Noen av leksjonene ble også overført til det nye emnet. Den største endringen gjaldt likevel øvelsene. Disse ble mer flerfaglige, og kunne i større grad bygge på det studentene hadde hatt før leksjonsgjennomføringen, selv om temaene historisk sett, ikke hørte innunder samme fag. For eksempel utarbeidet vi i Oslo en leksjon om kjøreprosessen eller oppfatningsprosessen. Den

teoretiske gjennomgangen var første leksjon, men innholdet ble også trukket inn i andre tema-
leksjoner, slik som situasjonsvurdering og meldingsmottaket, og senere i møte med psykotiske
personer. Sistnevnte ble modellen/teorien trukket inn for å forstå bedre hvordan et oppdrag kan
løses på ulike måter som en konsekvens av blant annet forventinger og holdninger politiet (eller
studenter) har med seg inn i et oppdrag.

Selv om det er utfordrende å se helheten i et stort emne, gir det også større valgmuligheter og
frihet til å spille på flere fag, temaer og teoretiske modeller. Denne muligheten er kanskje størst
i øvelsessammenheng. Ved slike læringsaktiviteter er det gjerne flere fagmomenter som dukker
opp enn i klasserom, der hovedfokuset rettes primært mot et spisset eller spesifikt tema.

Riktignok kan det være ressurskrevende å ha en øvelse hvor flere faglærere med ulik
fagbakgrunn er representert. Samtidig kan en bred fagsammensetning gi studentene bedre
forståelse av hvordan fagene henger sammen. Jeg forsøker å gi studentene en slik «oppvåkning»
allerede i en av de første leksjonene de har i Operativt politiarbeid første studieår. Her vises det
en video fra en øvelse som er blitt brukt tidligere. Vedkommende som er politi, benytter
kamerabriller, mens markøren (faglærer) spiller psykotisk. I etterkant av videoen trekkes det
frem flere fagretninger som tilhører emnet, og hvor disse anses å være relevante sett oppimot
øvelsen. Her er et lite utdrag av fag som trekkes frem: juss (hjemmel i loven; hva kan man gjøre
i denne situasjonen?), fysisk (hvordan påvirker den fysiske formen studenten i oppdraget?),
arrestasjonsteknikk (AT) (hva bør man tenke på hvis AT benyttes i en slik situasjon?),
kommunikasjon (hvordan kommuniserer man med psykotiske?), stress (hvordan regulere eget
stressnivå i slike oppdrag?), sosialpsykologi (hvorfor håndterer studentene slike oppdrag ulikt,
jmf. kjøreplassen/oppfatningsprosessen?), polititaktikk og ordenstjeneste (hvordan forholder
man seg til samband, situasjons-vurdering, meldingsmottak etc.?).

Poenget med denne gjennomgangen er å gjøre studentene bevisste på at én øvelse kan knyttes
til flere fagelementer. I tillegg kan det også bidra til å se kompleksiteten ett enkeltoppdrag kan
ha. Et halvt år senere er det studentene selv som skal håndtere et liknende oppdrag. Øvelsen
blir forklart utdypende senere i rapporten, og gir et visst bilde på hvordan vi har klart å sette
sammen flere fagelementer i undervisningen. Året på B1 avsluttes med en flerfaglig øvelse.
Øvelsen har eksistert i Oslo i flere år, og ble utarbeidet før ny programplan ble iverksatt. Denne
øvelsen er et bevis på at det er mulig å utarbeide flerfaglige eller tverrfaglige øvelser, uten at
fagene nødvendigvis tilhører samme emne.

B2 – Politipatruljen, og Kommunikasjon, samfunn og etikk (KSE)

I emnet KSE møter studentene på kommunikasjonsteorier i sammenheng med samfunn og etikk. Studentene har også mulighet til å løse ulike oppgaver underveis. Oppgavene knyttes til kommunikasjonsteorier og – begreper, som skal være kjente fra B1-året. I Politipatruljen har emnet læringsutbyttebeskrivelser som vektlegges i vurderingen (GAPA-test) av studentenes praktiske gjennomføringer.

Jeg vil ikke gå inn på disse to emnene i denne rapporten. Men det er interessant å lese at kommunikasjonen har blitt tydeliggjort også i B2-emnet. Faget har dermed fått en sentral plass gjennom hele utdanningen, og blir forstått som svært viktig å ha kunnskap om for at befolkningen skal ha høy tillit til politiet. Kunnskap om å vite hvordan man skal ytre seg og lytte, blir derfor viktig å kjenne til for studentene. I tillegg vil kunnskapen om prosessrettferdighet være sentralt i tillitsarbeidet. Det handler først og fremst om å fremstå rettferdig som politi, være etterrettelig, at alle får fortelle sin opplevelse av en hendelse, og at politiet er nøytrale og åpne (Paulsen, 2017, s. 270).

B3 – Operativt politiarbeid

I 2021 endrer undervisningen seg i takt med ny programplan. B1-studentene som hadde ny programplan i 2019, er nå B3-studenter. Målet for undervisningen er at den skal være mest mulig lik på tvers av studiestedene. Det krever større samarbeid mellom lokasjonene, og at lærere med ulik fagbakgrunn blir involvert i leksjonsplanleggingen, i de tilfeller der flerfaglig undervisning er aktuelt. Noe forskjell på tvers av studiestedene blir det likevel på grunn av rammebetingelsene, som fører til ulik praktisk gjennomføring. Bortsett fra dette er antall timer og temaer likt.

Som det er vist til tidligere i rapporten, er psykologi og KKH både direkte og indirekte representert i det nye emnet. Det gjelder også på B3. Det innebærer at fagene har en sentral plass i undervisningen, hvor de er spesielt representert i læringsaktiviteten *øvelse*. I tillegg er fagene også trukket inn i øvelsessimulator. De er derimot lite involvert i «rene» teoriundervisningsøkter bortsett fra én leksjon om sosialpsykologi (sosial interaksjon) og én refleksjonstime i etterkant av en øvelse.

I tabell 1 illustreres fordelingen av læringsaktiviteter på B3. Tabellen viser at undervisningen er variert. Det kommer også frem at studentene har lite teoriundervisning, mens praktiske øvelser eller annen ferdighetstrening dominerer.

Læringsaktiviteter	Antall timer	Kommentar
Praktiske øvelser	28 timer	
Digital undervisning	7 timer	Synkront: 4 Asynkront: 3
Klasseromsundervisning	9 timer	
Annen ferdighetstrening	43 timer	
Øvelsessimulator	23 timer	
Auditoriet/teorileksjon	4 timer	

Tabell 1: Praktiske øvelser, annen ferdighetstrening og øvelsessimulator benyttes mest i undervisningen på B3.

Under vil jeg kort beskrive innholdet i øvelsene som fagene er representert inn i:

- *Konfliktøvelse* med fokus på å håndtere konflikter mellom personer, og kommunisere med barn. Øvelsen bygger også på teorier fra B1, og studentenes erfaringer fra B2-året.
- *Øvelse hatkriminalitet* fokuseres det på kommunikasjon med andre kulturer og/eller minoriteter. I tillegg trekkes sosialpsykologiske teorier inn i øvelsen, med fokus på sosialidentitetsteori. Sistnevnte bygger noe på B1-undervisningen, med særlig vekt på gruppeskjemaer, stereotypier og fordommer.
- *Øvelse psykiatri* med vektlegging av psykose-temaet, bruker studentene kunnskapen sin fra B1, men også egne erfaringer fra ulike psykiatrioppdrag i B2.
- *Øvelse forhandling* blir studentene utfordret i å håndtere en forhandlersituasjon. Kunnskap og erfaring fra både B1 og B2 blir relevante her. Studentene får også en introduksjons-forelesning med forhandlere i forkant av øvelsen.
- I tillegg til de overnevnte øvelsene, er også psykologien involvert i *situasjonstrening (SIT)*. Denne foregår i simulator. Her knyttes såkalte «spisse» politioppdrag til beslutninger.
- Året avsluttes med en *helhetlig øvelse* der mange av fagretningene trekkes inn. Øvelsen som gjennomføres i 2023 er ny, og blir derfor ikke utdypet nærmere i denne rapporten.

I de neste avsnittene vil jeg utdype tre øvelser som benyttes innenfor det operative fagfeltet. Én knyttes til B1 og to på B3.

Eksempler på øvelser

Mange av de tidligere undervisningsøktene som ble gjennomført før 2019, ble i programplanen erstattet med nye leksjoner. Innholdet i flere av disse har i dag et mer flerfaglig snitt, utarbeidet av faglærere med ulik bakgrunn. I kontrast til gammel fagplan har lærerne en større mulighet, slik jeg ser det, til å trekke inn flere faglige momenter i undervisningen. Med flere faglærere til stede, vil man generelt tenke seg at dette også øker potensialet for å ha ulikt faglig blikk inn i en leksjon. Samtidig kan dette utfordre ressursene studiestedet har til rådighet, spesielt der tilgjengeligheten av lærere er begrenset.

I de neste avsnittene vil jeg trekke frem noen eksempler på øvelser der tverrfaglighet og flerfaglighet har spilt og fortsatt spiller en viktig rolle. Eksemplene er blitt nevnt tidligere i rapporten i den korte oversikten over øvelser hvor psykologi og KKH er involvert.

Øvelse på B1 – psykiatri og samvirke med helse

Psykiatri-øvelse er utarbeidet hovedsakelig for at førsteårsstudentene skal bruke kunnskapen de har tilegnet seg i praksis. Øvelsen gjennomføres i Oslo i begynnelsen av vår-semesteret. Den består av lærere med fagbakgrunn innenfor politi, juss og psykologi/KKH. Før den nye programplanen ble introdusert, bestod en liknende øvelse av de samme fagene, bortsett fra juss-faget.

Et viktig mål med leksjonen er at studentene skal få prøve seg som politi i møte med en psykotisk person (skuespiller). Vi deler klassen i basisgrupper, og har laget et tidsskjema som gruppene følger. Videre fordeles klassen i to, der den ene halvdel, som består av to basisgrupper, skal sitte i klasserommet og arbeide med papircaser innenfor psykiatri-tema sammen med juss-lærer. Her fokuseres det på juridiske problemstillinger. Den andre halvparten får prøve seg i øvingsleilighet. Gruppene bytter plass og oppgaver halvveis i undervisningsøkten.

I forkant av leksjonen har studentene vært igjennom flere sentrale og relevante temaer som de kan anvende i øvelsen. Det gjelder blant annet kommunikasjonsteori, §12 om hjelp til syke, deler av politiloven, teoretisk undervisning om psykoser, konflikthåndtering etc. I leksjonen som omhandler psykoser har faglærer (undertegnede) sammen med studentene, diskutert hvordan politiet bør tilnærme seg psykotiske personer, med spesielt fokus på kommunikasjon. Studentene er også kjent med sambandsbruk og polititaktikk.

I hver gruppe benyttes en patrulje på tre studenter. Resten av gruppa observerer gjennomføringen. Er det fravær av studenter i en gruppe, reduseres antallet i patruljen. Etter gjennomføringen får studentene en rask tilbakemelding fra politifaglærer før de går til et

klasserom sammen med resten av gruppa og faglærer i psykologi/KKH (undertegnede). I denne refleksjonen er studentene selv aktive, mens faglærer strukturerer tilbakemeldingene. Først får studentene som var i patroljen, mulighet til å fortelle om egen gjennomføring og erfaring. Underveis stiller faglærer oppfølgingsspørsmål. Dernest gir de som observerte øvelsen, tilbakemelding med utgangspunkt i et standardisert skjema som de har fått utdelt fra faglærer i forkant av øvelsesgjennomføringen. Skjemaet tar utgangspunkt i faglige og teoretiske momenter som anses som relevante oppimot øvelsens tema. Studentene får med det trening i å gi saklige kunnskapsstyrte og saksfokusede tilbakemeldinger, framfor at disse blir personfokusede. I tillegg får de som gjennomførte trening i å motta tilbakemeldinger fra andre.

En annen viktig del av denne undervisningen er å aktivisere studentene. I tillegg til de som er politi i øvelsen, må også observatørene være aktive. De må gjøre notater underveis basert på det de ser. I tillegg er observatørene en viktig del av den aktive tilbakemeldingsprosessen som er beskrevet ovenfor.

Ved slike øvelser og i all undervisning generelt, er det viktig at det gjøres evalueringer i etterkant. Hva fungerte bra, kan noe gjøres annerledes, og hva fungerte mindre bra. Med slike kontinuerlige vurderinger og samtaler med både lærere og studenter, gir det også nye ideer om hvordan lignende øvelser kan se ut i fremtiden. Evalueringene underveis kan dermed bidra til å foreta endringer og forbedringer (Bjørndal & Lieberg, 1978, s. 127). Vi har gjort en slik evaluering i etterkant av øvelsen som ble gjennomført våren 2023. Fra og med studieåret 2023-24 ønsker vi at papircasen, som frem til nå har foregått i klasserom, erstattes med ny øvelse i øvingsleilighet. Etter planen vil dermed den nye leksjonen bestå av i alt to parallelle øvelser, der den ene har et mer juridisk fokus, mens den andre fortsetter slik den står i dag. Begge øvelsene omhandler psykiatri-temaet.

Øvelse på B3 – konflikt og forhandling

Konfliktøvelsen ble innført i forbindelse med ny programplan. Denne innehar flere fag, slik som psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering, politifag, juss og førstehjelp. I øvelsen er det til sammen fire lærere, alle med ulik fagbakgrunn. Klassen deles i to, hvor hver gruppe får mulighet til å gjennomføre to ganger. Etter hver gjennomføring møtes gruppa i klasserom sammen med én faglærer for ytterligere refleksjon og arbeid med relevante problemstillinger. Denne refleksjonen har et spesielt faglig fokus. Enten omhandler refleksjonen juridiske problemstillinger, eller fokuset rettes mot førstehjelp.

Det legges også opp til én time refleksjon som gjennomføres noen dager etter øvelsen. Refleksjonstimen fokuserer primært på kommunikasjon (deriblant kommunikasjon med barn) og konflikthåndtering. Her tas det opp problemstillinger fra øvelsen som diskuteres nærmere med faglærer. I tillegg brukes timen til å knytte relevante teorier og begreper fra den anbefalte litteraturen til den praktiske gjennomføringen. Refleksjonstimen fungerer både som refleksjon av øvelsen, men er også nyttig som eksamensforberedelse.

Øvelsen viser med dette hvordan flere fag innlemmes i én leksjon. Men en øvelse kan også gjøres enkel ved å fokusere kun på ett eller noen få fagelement. Man kan eksempelvis tenke seg at tilbakemeldingene og refleksjoner primært omhandler temaer innenfor KKH. I slike tilfeller blir øvelsen mer faglig spisset. I leksjonen som blir beskrevet over, er derimot fokuset videre. Her har vi valgt å se nærmere på flere fagelementer samtidig, som vil kunne resultere i en mer kompleks og sammensatt forståelse. I slike øvelser vil gjerne lærerne ha fagbakgrunn som farger tilbakemeldingene. For studentene vil dette også kunne gi en bedre forståelse av hvordan ulike fag ved Politihøgskolen, henger sammen.

Forhandlingsøvelsen bygger på kunnskap og erfaring fra B1 og B2. Studentene fordeles i to grupper. Halvparten begynner med øvelsen mens resterende observerer. Den andre halvparten forbereder seg mentalt i klasserommet. Når de første er ferdige, bytter gruppene plass.

De som har vært aktive, får tilbakemelding fra faglærere straks øvelsen er over. Men den mer dyptgående refleksjonen gjøres i klasserommet sammen med studentene som observerte gjennomføringen. Det krever at de er både selvstendige og strukturerte for å få dette til. Som vi så i psykiatriøvelsen på B1, ble studentene allerede her utfordret i å gi hverandre systematiske tilbakemeldinger på medstudentenes utførelse. Denne erfaringen i tillegg til andre situasjoner hvor det er gitt medstudentrespons, vil være et viktig grunnlag for å oppnå kvalitet i tilbakemeldingsarbeidet. Undertegnede har også utarbeidet et observasjonsskjema til denne øvelsen, som observatørene kan ta utgangspunkt i. Det vil forhåpentligvis medføre, slik tilfelle også var for B1-studentene, at tilbakemeldingsprosessen fremstår faglig forankret og saklig. Utdypende beskrivelser av observasjonsskjemaene kommer jeg tilbake til senere i rapporten.

Når det gjelder innholdet i forhandlingsøvelsen, legges det opp til at studentene aktivt bruker ulike måter å kommunisere på med personer som befinner seg i en krisesituasjon. Eksempelvis kan det være personer som er suicidale. Flere studenter kan også ha erfaring fra praksisåret rundt temaet. I øvelsen er både politifaglærer og psykologi/KKH-faglærer til stede, og kan dermed bidra med ulike faglige tilbakemeldinger.

Observasjonsskjemaer for studenter og ansatte

Slik det fremkommer over, har det vært nødvendig å skape gode rammer for å kvalitetssikre tilbakemeldingene som er gitt fra student til student. Det handler om å ha et faglig fokus slik at mottaker kan oppleve innholdet i tilbakemeldingene som faglig relevante, forankret i teori. Med det som utgangspunkt, har jeg utviklet flere observasjonsskjemaer til forskjellige øvelser. Arbeidene har vært knyttet til deler av FoU-prosents min som førstelektor. Skjemaene er blitt brukt og brukes fortsatt, på øvelser på B1 og B3 innenfor Operativt politiarbeid. Innholdet i disse har hovedsakelig vært knyttet til teorier, begreper og modeller innenfor fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering.

I ett tilfelle har det også blitt utarbeidet skjema for ansatte. Formålet med dette er at studentene skal få mest mulig lik tilbakemelding på tvers av studiestedene fra faglærere. Dette gjelder hovedsakelig i de tilfeller hvor øvelsen preges av lærerstyrt tilbakemelding framfor studentstyrt. I tillegg kan det være vanskelig, spesielt for nyansatte lærere, å vite hva man skal se etter i en øvelse. Skjemaet kan være til hjelp i slik sammenhenger.

Under skal jeg kort gjøre rede for hva jeg har valgt å vektlegge i utarbeidelsen av observatørskjemaene:

- *Konkretiseringer* kan bidra til å tydeligere læringsutbyttebeskrivelsene (LUB) som er nærmere beskrevet i programplanen. I flere tilfeller kan LUB'ene bli generelle og vide. Det vil derfor være nyttig å konkretisere disse nærmere for å tydeliggjøre hva man legger i disse. I observasjonsskjemaene som studentene benytter seg av, har det vært et mål om få en tett kobling mellom de oppsatte punktene i skjemaet og konkretiseringene. Med det som utgangspunkt blir tilbakemeldingene faglig forankret ved at studentene benytter relevante teorier og begreper i sine tilbakemeldinger.
- *Anbefalt litteratur* kan være til hjelp for å spesifisere nærmere hva man legger i en konkretisering. For eksempel kan ett eksempel på konkretisering være at politiet skal ha evnen til å lytte til andre, men det står ikke nødvendigvis hvordan dette konkret skal gjøres i praksis. I litteraturen derimot, kan slike aktive lytteteknikker spesifiseres. Noen av disse kan også være aktuelle å skrive ned på observasjonsskjemaet som studentene har foran seg under øvelsen. På den måten har de noe konkret å se etter.

De nevnte punktene over kan bidra til å kvalitetssikre tilbakemeldingene fra studentene. Det gjelder spesielt i situasjoner hvor lærere ikke er til stede. Nedenfor er det en oversikt over hvilke leksjoner observasjonsskjemaene er laget til:

- B1 – Øvelse i psykiatri og samvirke med helse – skjema for studenter.
- B3 – Forhandlingsøvelse – skjema for studenter,
- B3 – konfliktøvelse – skjema for ansatte,
- B3 – psykiatriøvelse – skjema for studenter.

Lærere og samarbeid på tvers av studiestedene

Konsekvensen av at flere fag innlemmes i større emner, er blant annet økt sammensetting av lærere. I øvelser åpner denne problemstillingen tydeligst. Det er gjerne ved slike former for læringsaktiviteter hvor flerfaglighet kommer størst til uttrykk. En øvelse gir en god mulighet for å se kompleksiteten og fagenes tilknytning til hverandre. Det gir også studentene forståelsen av viktigheten de ulike fagene har i utdanningen. Alt henger sammen med (nesten) alt.

Emnekontaktene for Operativt politiarbeid på B3, har på tvers av studiestedene utviklet felles undervisningsplan. Det betyr at leksjonene skal være tilnærmet like på tvers av studiestedene. Ved noen tilfeller vil det være en viss ulikhet på grunn av rammefaktorene ved studiestedene, men både temaene og timetallet skal være like. Leksjonene er videre ført opp med ansvarspersoner, som består av fagpersoner innenfor fagfeltet sitt. Disse har ansvaret for å utarbeide leksjonsplaner, og er gjerne ansatte fra ulike studiesteder.

Arbeidet som ligger til grunn for en leksjon, er med andre ord bygget på samarbeid med lærere ved de ulike studiestedene. Men det krever også samarbeid på tvers av fagdisipliner. Samlet sett vil dette bidra til en flerfaglig tankegang, der de ulike fagområdene kan få sin stemme inn i planleggingen av leksjoner. På B3 har man klart å enes om en slik fremgangsmåte, noe som forhindrer at fag som psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering utelukkes i undervisningen.

Oppsummering

Jeg innledet med å stille spørsmålet: *Hvordan har det gått med fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering i den nye programplanen?* Det er gjort store endringer i undervisningen i overgangen fra gammel fagplan til ny programplan. Selv om flere læringsutbyttebeskrivelser og temaer ble overført til det nye emnet, har det likevel vært nødvendig å utvikle nye leksjoner. Den viktigste årsaken til endringen er at emnet på B1 og B3 er langt mer flerfaglig enn tidligere, noe som betyr at øvelser gjerne må utvide fagsammensetningen. Som et resultat av dette fremstår også innholdet flerfaglig. I flere tilfeller kan dette skape ressursmessige utfordringer med tanke på lærere. Samtidig kan flerfagligheten bidra til at studentene ser helheten i politiryket.

Det kan være en risiko for at tradisjonelle små fag som slås sammen med andre, får mindre plass i undervisningen eller på en eller annen måte pulveriseres. En slik risiko kan også gjelde fagene psykologi, kommunikasjon og konflikthåndtering. Men mine erfaringer som lærer på både B1 og B3, er at disse ikke har forsvunnet eller mistet sin plass i de nye emnene. Det er likevel viktig at faglærere blir hørt og inkluderes når nye leksjoner utvikles, og at alle fag anses som viktige i utdannelsen av politi.

Litteraturliste

Bjørndal, B. & Lieberg, S. (1978). *Nye veier i didaktikken?*. Oslo: H. Aschehoug & Co.

Justis- og beredskapsdepartementet (2018). *Rammeplan for Bachelor – politiutdanning*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/rammeplan-bachelor-politiutdanning-2019.pdf>

Larsen, N.M.L & Bugge, A. (2022). *Pedagogisk utvikling i emnet Operativt politiarbeid B3*.
<https://politihogskolen.sharepoint.com/sites/Portalen/SitePages/L%C3%A6re-mer-om-lub-og-konkretisering-.aspx>

Paulsen, J.E. (2017). Legitimitet, etikk og prosessrettferdighet. I J.M. Phelps, N.M. Larsen, & M. Singh (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: Sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Phelps, M.J., Larsen, N.M. & Singh, S. (Red.), *Kommunikasjon og konflikthåndtering i operativt politiarbeid: Sosialpsykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Politihøgskolen. (2012). *Fagplanen for bachelorstudiet B1 studieåret 2012/2013*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/fagplan-bachelor-politiutdanning-forste-studiear-2012-2013-politihogskolen.pdf>

Politihøgskolen. (2013). *Fagplan for bachelorstudiet B1 studieåret 2013/2014*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/fagplan-bachelor-politiutdanning-forste-studiear-2013-2014-politihogskolen.pdf>

Politihøgskolen. (2014). *Fagplan Bachelor – Politiutdanningen 2014-2017*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/fagplan-bachelor-politiutdanning-2014-2017-politihogskolen.pdf>

Politihøgskolen. (2015). *Fagplan Bachelor – Politiutdanning 2015-2018*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/fagplan-bachelor-politiutdanning-2015-2018-politihogskolen.pdf>

Politihøgskolen. (2016). *Fagplan Bachelor – Politiutdanning 2016-2019*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/fagplan-bachelor-politiutdanning-2016-2019-politihogskolen.pdf>

Politihøgskolen. (2019). *Programplan Bachelor – Politiutdanning 2020-2023*.
<https://www.politihogskolen.no/globalassets/for-studenter/regelverk-og-innholdet-i-bachelor/rammeplan-og-programplaner/programplan-bachelor-politiutdanning-tredje-studiear-2020-2023-politihogskolen.pdf>

Risan, P. & Skoglund, T. (2013). *Psykologi i operativ tjeneste. Stress og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Strype, J. & Phelps, J. M. (2021). "Er det virkelig brukt for deres fag?». I H.B. Ellefsen, V. L. Sørli, & M. Egge (Red.), *Kunnskap for et tryggere samfunn? Norsk politiutdanning 1920-2020* (s. 449-474). Cappelen Damm.